

סימן ז

**אם מותר לכתחילה לדבר בין ברכה לטעימה ובין
ברכה לעשיית מצווה כשהדיבור לצורך (או"ח סי'
קס"ז סע' ו')**

חשיב הפסק, כיון דהוי צורך ברכה. אך לכתחילה לעולם אין לדבר גם בצורך ברכה. ונחזי אנן בס"ד*.

והנה כתב הרמב"ם בהלכות ברכות (פ"א ה"ח) "כל הברכות כולן לא יפסיק בין הברכה ובין הדבר שמברכין עליו בדברים אחרים. ואם הפסיק צריך לחזור ולברך שנייה. ואם הפסיק בדברים שהן מענין דברים שמברכין עליו, אינו צריך לברך שנייה. כיצד, כגון שבירך על הפת, וקודם שיאכל אמר הביאו מלח הביאו תבשיל, תנו לפלוני לאכול, תנו מאכל לבהמה וכיוצא באלו, אינו צריך לברך שנית, וכן כל כיוצא בזה" עכ"ל. וממש"כ "ואם הפסיק", ו"אמר" קצת משמע דלכתחילה אין להפסיק אפילו לצורך.

וב"כ הכלבו (סי' כ"ד) להדיא, וז"ל "אמר רב טול ברוך טול ברוך לא הוי

הנה בברכות (מ' ע"א) מבואר במסקנת הסוגיא, ד"טול ברוך, והבא מלח הבא לפתן, וגביל לתורי גביל לתורי" אינם הפסק בין ברכה לטעימה. וכתב שם רש"י "טול ברוך, הבוצע קודם שטעם מן הפרוסה בצע ממנה והושיט למי שאצלו, ואמר לו טול מפרוסת הברכה, אע"פ שסח בינתים, אין צריך לחזור לברך. ואע"ג דשיחה הויא הפסקה כדאמרינן במנחות (ל"ו ע"א) סח בין תפילין לתפילין צריך לברך, וכן בכסוי הדם, הך שיחה צורך ברכה, ולא מפסקא" עכ"ל.

וע' בחזו"ע סוכות (עמ' קע"ד), ובשו"ת ארחותיך למדני (ח"א בסימן כ'). וע"ע שם בסימן ק"א. ובח"ב סי' נ"ג) ועוד.

ויש לעיין אם בהני מילי דהוו "צורך ברכה", מותר לדבר אף לכתחילה, או דילמא רק אם עבר ודיבר בדיעבד לא

א. יש לי בסוגיה זו מו"מ ואריכות דברים עם מו"ר הגאון מח"ס ארחותיך למדני שליט"א, ע' בספרו (ח"ד סי' כ"ה וסי' כ"ו, וח"ו סי' ל"ח ול"ט), ובכתביי עוד הארכתי בזה בס"ד, ועח"ל.

דברי הכלבו. וגם מדיוק לשון מרן שכתב "ואם שח", משמע לכאורה דלכתחילה בכל אופן אסור לברך, וא"כ גם מרן השו"ע פסק ככלבו.

וישו"ר למרן החיד"א בברכ"י בשו"ב (קס"ז סק"א) שכתב על דברי הכלבו "וכ"כ רש"י בספר האורה (כ"י, סי' מ"ב). וכ"כ הרמ"ע בספר אלפסי זוטא כ"י (ברכות פ"ו) דטול בריך הבא ליפתן גביל לתורי אין בהן הפסקה להמוציא בדיעבד" ע"כ. ושו"ר שהביאור הלכה (קס"ז סע' ו' ד"ה ומכל מקום לכתחילה) הביא שכבר קדמם בעל הלכות גדולות (סי' א' הלכות ברכות פ"ז, עמ' פ"ב), שאחר שהביא סוגיית הגמרא כתב "וכולה דיעבד". והביאו האשכול (אלבק, הלכות סעודה דף כ"ב ע"א) "וכתב בעל הלכות וכלהו רב ור' יוחנן ורב ששת דאיעבד" עכ"ל.

אלא שא"כ, קשה ממה שפסק מרן לקמן (בסי' תקצ"ב סע' ג') וז"ל "לא ישיח, לא התוקע ולא הצבור, בין תקיעות שמיושב לתקיעת שמעומד, ואם דברים בטלים, אין צריך לחזור ולברך (טור). ואין צריך לומר שלא ישיחו בין ברכה

הפסקה, והבא מלח או לפתן, ואפילו גבול לתוריה לא היא הפסקה, דכולהו צורך אכילה הוא דכתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך, והדר ואכלת ושבעת וברכת. וכולהו בדיעבד" עכ"ל. והביאו מרן הב"י (בסי' קס"ז סע' ו'), ופירש דבריו וז"ל "כתב הכל בו (סי' כ"ד) דכל הני מילי דאמרינן דלא הוו הפסק דוקא בדיעבד. כלומר אבל לכתחלה לא יפסיק אפילו בדברים אלו" עכ"ל. וכ"פ הרמ"א בהגהת שו"ע שם (סע' ו').

ואין לומר מדהשמיט מרן בשו"ע דין זה שהביאו בב"י, אלא דיש הכרח שאינו סוברו, זה אינו מוכרח כלל, ע' היטב בשו"ת יוסף אומץ (סי' כ"ט²), ואכמ"ל.

וז"ל מרן בשו"ע "יאכל מיד ולא ישיח בין ברכה לאכילה, ואם שח, צריך לחזור ולברך, אא"כ היתה השיחה בדברים מענין דברים שמברכין עליו, כגון שבירך על הפת וקודם שאכל אמר הביאו מלח או לפתן תנו לפלוני לאכול, תנו מאכל לבהמה וכיוצא באלו, א"צ לברך. הגה. ומ"מ לכתחלה לא יפסיק כלל (כלבו)" עכ"ל. הרי שהרמ"א הביא

ב. וז"ל שם "ואני הדל כתבתי עליו בספרי הקטן ברכי יוסף (או"ח סי' ש"ב) מה זו סמיכה בדינים ההם על הב"י יותר מכל הדינים שכתבם בשו"ע ע"ש. ועתה נראה דודאי כונת הרב הנד"ה הוא, שדיני הגמרא והרמב"ם וכיוצא מביאם בשו"ע, אמנם הדינים המחודשים זמנין דהוא ז"ל משמיט מהם, ונראה דזה דבר השמיטה תחת שלש, או שהדין ההוא אף שהוא מוסכם הוא מציאות רחוק, או שהוא פשוט, או שהוא כלול ונלמד מעיקר הדין שכתב בשו"ע", הכא נמי אפשר שהוא דין פשוט בעיני מרן ז"ל. או שהוא כלול בלשון מרן שכתב "ואם שח", משמע דיעבד.

לתקיעות, אם לא בענין התקיעות" עכ"ל. ומדיוק לשונו שכתב "אם לא בענין התקיעות", משמע שבענין התקיעות רשאי לדבר אף לכתחילה.

והכי מוכח נמי ממה שפסק מרן בהלכות שחיטה (יו"ד סי' י"ט סע' ד'), וז"ל "צריך ליזהר מלדבר בין ברכה לשחיטה, בדבר שאינו מצרכי השחיטה. ואם דיבר, צריך לברך פעם אחרת" עכ"ל. ומשמע דכל מה שצריך ליזהר היינו רק בדבר שאינו מצורכי שחיטה, אך מה שהוא מצורכי שחיטה, מותר לדבר אף לכתחילה, וא"צ ליזהר כלל. ומובן שא"א לומר שמרן חזר בו, בלא להביא ראיה מוכרחת.

ואשר ע"כ נראה לענ"ד, דמוכרח לומר בדעת מרן דתרי גווני לכתחילה יש. כלומר, לכתחילה צריך לעשות הכל כדי שלא יפסיק בדיבור, אפילו בדברים שהם מעניין הברכה. וזהו שכתב הכלבו הנ"ל דלכתחילה אין להפסיק, והיינו דלכתחילה ישתדל לסדר הכל מבעוד מועד, ויביא המלח ויאכיל הבהמה הכל קודם ברכה. אכן אם לא עשה כן, וכבר בירך המוציא, ושוב נזכר שצריך מלח או שלא נתן אוכל לבהמה וכדו' דברים שהם ממש צורך סעודה, אז י"ל דשעת הדחק כדיעבד (וכמו שכתב הר"ף בריש ברכות בנידונו עיי"ש), וכיון דבדיעבד אילו הפסיק לצורך הברכה מסקינן דלא חשיב הפסק, א"כ כיון דשעת הדחק כדיעבד, י"ל דבכה"ג מותר לו אף לכתחילה להפסיק ולומר הביאו מלח ותנו אוכל לבהמה.

וזהו מש"כ מרן בהלכות ר"ה דבענין התקיעות מותר לדבר אף לכתחילה בין ברכה לתקיעה, והיינו רק בכה"ג שלא סידר הכל קודם הברכה. וכן גבי הלכות שחיטה, דמוכח שאף לכתחילה מותר לדבר בענין הברכה, י"ל דמיירי רק בכה"ג שלא סידר כל צורכי השחיטה קודם.

ומצאתי און לי ממש"כ המג"א (בסי' כ"ה ס"ק ט"ז) וז"ל "אם סח לצורך, אבל לכתחלה אסור להסיח אפילו לצורך תפילין, כמ"ש בסי' קס"ז סע' ו'. מיהו היכא דלא סגי בלא"ה מותר להסיח, כמ"ש בסי' תקצ"ב סע' ג'" עכ"ל. והרי זה כדברינו, דלכתחילה אין להסיח אף לצורך ברכה, אכן אם א"א בלא דיבור, והיינו בשעת הדחק כגון שלא סידר הכל מבעוד מועד, מותר. ושוב כתב שם המג"א (בסי' תקצ"ב סק"ה) כן, וז"ל "בענין התקיעות. צ"ע, דבסי' קס"ז סע' ו' פסק דלכתחלה לא יפסיק כלל. ואפשר דהכא מיירי שצריך לשוח, כגון שאומר להביא שופר וכיוצא בו" וכו' עכ"ל. וע"ע במג"א (קס"ז ס"ק י"ט).

ושו"ר שכ"כ כמה אחרונים להדיא. והנני מביא כל לשונם. וז"ל הגאון תבואות שור (סי' י"ט אות ז') "יבדוק הסכין ואח"כ יברך וישחוט מיד תו"כ דיבור לברכה, שלכתחילה אסור להפסיק בין ברכה לשחיטה בשום דבר או בשיחה אפילו לצורך שחיטה. ובדיעבד אם שח אפילו דיבור אחד בין ברכה לשחיטה שלא מצורך השחיטה, הוה הפסק, וצריך

וגם ראיתי בספר מנחת יוסף (סי' י"ט אות ד', דף כ"א ע"ב), שאחר שהעתיק כל לשון התבואות שור הנ"ל כתב וז"ל "ודווקא בשכבר בירך, אבל לכתחילה יש לו להשגיח קודם הברכה שלא יצטרך להפסיק כלל" עכ"ל. וכ"כ בספר תורת הזבח (סי' י'), הביאו הדרכי תשובה (סי' י"ט ס"ק מ"ט), עיי"ש. וזה כפי שכתבנו אנו בס"ד.

ועוד ראיה לחילוק הנ"ל יש להביא מדברי הגאון כף החיים. שבאו"ח (סי' קס"ז אות נ"ו) אחר שצדיק עתק לשון הכלבו שפסקו הרמ"א, כתב וז"ל "ומשמע דדבר זה הוא מוסכם גם לדעת מרן ז"ל, מדלא הביא פלוגתא ע"ז בב"י עיי"ש" עכ"ל. ואילו ביו"ד (סי' י"ט אות נ"ד) העתיק כל לשון השמלה חדשה הנ"ל בשתיקה, ושכ"כ מנ"י זב"צ. וודאי אין לומר דחזר בו, אלא החילוק הוא כמבואר. וזה ברור בס"ד.

ואח"ז חשבתי בס"ד ליישב בעניין אחר (ונ"מ איכא בין התירושים, וכדלקמן). דהנה בכל ג' הדוגמאות שהובאו בגמרא בעניין הפסק (טול ברוך, הביאו מלח הביאו לפתן, גביל לתורי), הרי באמת אינם ממש מעניין הברכה, אלא סו"ס מכיון שגם אינם לא מעניין הברכה, דהם קצת קשורים ושייכים לנושא הברכה, לכן בדיעבד לא הוי הפסק. (ועל זה נחלקו בגמרא, דלדעת רב רק טול ברוך לא הוי הפסק, אך הבא מלח הבא לפתן הוי הפסק, וכ"ש דגביל לתורי הוי הפסק. ורבי יוחנן סבר דאף הבא מלח

ברכה אחרת. אבל צורך שחיטה, כגון תן לי הסכין או תן לי לשחוט וכדו', לא הוי הפסק, וא"צ ברכה אחרת. ואפילו לכתחילה אם בירך ואח"כ הוצרך לדבר בעייני שחיטה, או שכח מלבדוק הסכין, לא הוה הפסק, רק שלא יסיח דעתו מהשחיטה ולא ישנה מקומו" וכו' עכ"ל.

וראיתי מי שהבין דבריו שמחלק בין צורך שחיטה בעלמא, לצורך גמור (הכי משמע קצת בדרכי תשובה סי' י"ט ס"ק מ"ט. ויש לדחות דאף הוא מודה. וע' פרי תאר סי' י"ט אות ח', והביאו כף החיים סי' י"ט אות ל"ב). ולענ"ד אין פירוש זה מתווך כלל, אלא העיקר כפי שחילקנו אנו בס"ד לעיל, דלכתחילה יעשה הכל כדי לא לדבר אפילו בצורכי שחיטה ממש, אכן בדיעבד אם לא עשה כן, מותר לכתחילה לדבר. וכן דייק לשונו שכתב "או שכח מלבדוק הסכין", הרי אף דהוי צורך גמור, מ"מ לכתחילה חייב לעשות את אותו הצורך דווקא קודם ברכה, ורק אם שכח ולא עשה כן, אז בדיעבד יבדוק. והטעם הוא כמו שכתבתי לעיל, דשעת הדחק כדיעבד, וכיון דבדיעבד דיבור מעניין הברכה לא הוי הפסק, א"כ אם לא תיקן הכל מקודם, חשיב שעת הדחק, ואז לכתחילה ידבר. ודו"ק. ובשמלה חדשה שם (ס"ק י"ד) כתב לבאר טעמו דבכה"ג שרי לדבר אפילו לכתחילה, מפני שכן כתב המג"א הנ"ל (כ"ה ס"ק ט"ז). והרי זה כמבואר. וע' בזבחי צדק (יו"ד סי' י"ט אות י"ח) שהעתיק כל לשון התבואות שור והשמלה חדשה הנ"ל.

ברכה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה", בדבר שהוא ממש מצרכי השחיטה, אין שום עניין ליזהר וכמבואר.

ויש להביא ראיה לדרך זו דבמקום שההפסק הוא בעניין הברכה ממש, באמת אינו הפסק כלל, ואף לכתחילה מותר לעשותו. דהנה מבואר בב"י (או"ח סי' ל"ד סע' ב' ד"ה ומ"ש רבינו) בשם הסמ"ג והתרומה, לעניין תפילין דרש"י ור"ת, "שאם אינו יודע לכוין המקום של התפילין ולכוין שניהם יחד, יניח כדברי האחד של יד ושל ראש, ויסקם מיד, ויניח האחרים על סמך ברכה ראשונה, ואע"פ שמפסיק בין של יד לשל יד בברכת תפילין של ראש (לדעת ר"ת וסיעתו דמברך על של ראש על מצוות.

ד.א.), זה טוב יותר מלהניח לגמרי שלא להניחם כלל" עכ"ל. ומבואר א"כ, דמי שיש לו ב' תפילין, ואינו יודע מהן התפילין הכשרות, רשאי לברך ולהניח שניהם מיד זה אחר זה. והרי לשיטת הפוסקים דלא רק דיבור הוא הפסק בין ברכה לעשייה, אלא גם מעשה שאינו מעניין הברכה חשיב הפסק (וראה בחזו"ע סוכות עמ' רמ"ד רמ"ה, ובשו"ת יבי"א ח"ה או"ח סי' ד', ועוד), א"כ על הצד שהתפילין הראשונות שיניח אינם כשרות, ורק התפילין השניות כשרות, א"כ נמצא מפסיק בין ברכה להנחת התפילין הכשרות. ובאמת עיי"ש בחזו"ע שהביא מרש"י בעירובין (נ' ע"א ד"ה והרי), דאוסר לברך בכה"ג, מטעם דמפסיק בין ברכה לעשייה. (ובמקום אחר הארכנו בזה). וא"כ חזינו, לדעת הסמ"ג

לא הוא הפסק, מאחר דהוי קצת צורך ברכה, אך גביל לתורי גם ר' יוחנן מודה לרב דודאי הוי הפסק. ורב ששת חידש לן, דאפילו גביל לתורי לא הוי הפסק, מכח מימרא דרב יהודה אמר רב דאסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו. עכ"פ ודאי רב עצמו שהוא בעל מימרא זו, פליג עליו, וכמבואר בדעת רב). ולכן קאמר הכלבו דלכתחילה אין להפסיק בהם, דאינם ממש מעניין הברכה. ובזה באמת אין שום חולק על הכלבו, וכדכתב הכף החיים הנ"ל, משום דבאמת הכי מסתבר, דלכתחילה אין היתר לדבר דברים שאינם ממש בעניין הברכה, ורק אם טעה ודיבר, קבעו חז"ל דדיבורים אלו לא הוו היסח הדעת וכנ"ל.

משא"כ בנידון מש"כ מרן בהלכות ר"ה (סי' תקצ"ב), ובהלכות שחיטה (סי' י"ט), שם מיירי שהדיבור הוא צורך המצווה ממש. וכגון שאחר שבירך על השופר, רואה שהשופר פסול. או שאחר שבירך על השחיטה ראה שהסכין פגומה, וכל כיוצא"ב. ובכה"ג קאמר מרן דמותר לדבר אף לכתחילה, משום דכשהדיבור הוא ממש מעניין הברכה שבירך, ודאי אין שום סברא לומר דאסור. דכל הטעם דדיבור אסור אינו מצד עצמו, רק מטעם שאין להסיח את הדעת בין ברכה למעשה, אכן כשהדיבור הוא ממש כדי לקיים מעשה המצווה, ודאי מותר לדבר אף לכתחילה. וזהו שכתב מרן דאין לדבר "אם לא בעניין התקיעות", דבעניין התקיעות שרי לכתחילה לגמרי. וכן זהו שכתב מרן ש"צריך ליזהר מלדבר בין

והתרומה אין בזה הפסק. וע"כ לומר הטעם כנ"ל, דכיון שעסוק כדי לצאת י"ח המצווה, לא שייך לומר דהוי הפסק, ואף לכתחילה רשאי לנהוג כן, וכמבואר בדברי הסמ"ג והתרומה^ג. ודו"ק היטב.

ועתה אמרתי לבאר הנ"מ בין ב' התירושים (לסתירה הנ"ל במרן). דהנה כתב הביאור הלכה (בסי' קס"ז סע' ו' בד"ה ומכל מקום לכתחילה) וז"ל "ומ"מ לכתחלה לא יפסיק כלל, היינו אפילו בתנו לבהמה. כן משמע מסתימת הכלבו, וכן הביא בשיו"ב (סק"א) משם ספר האורה (ח"א סי' מ"ב), וכן מוכח בבה"ג (סי' א' פ"ז) ובספר האשכול (ח"א סי' י"ז) עי"ש. והנה המג"א (בסי' רע"א ס"ק י"ב) הביא בשם תשובת מהר"מ (סי' ש"כ), דלאכול קודם הבהמה הוא איסור דאורייתא. ומשמע דס"ל דהוא דרשה גמורה ולא אסמכתא. ולפ"ז פשוט דאפילו בירך המוציא, צריך להפסיק. אבל מהפוסקים הנ"ל מוכח דלא ס"ל הכי עכ"ל. ונחזה אנן. אם נאמר כתירוף הראשון, דלכתחילה אין לדבר כלל, ורק

אם טעה ואחר שבירך נזכר שלא נתן אוכל לבהמה, אז באמת אולי יש מקום לחלק בין אם איסור אכילה לפני הבהמה הוא איסור מהתורה או מדרבנן. דאם הוא מהתורה, יפסיק, דשעת הדחק כדיעבד. אך אם הוא רק מדרבנן, לא יפסיק, דאינו צורך כ"כ. ואולי גם חכמים לא גזרו שלא לאכול קודם הבהמה, בשכבר טעה ובירך ועומד לפני הטעימה. אכן אם נאמר כתירוף השני דדיבור שהוא לצורך ברכה באמת אינו הפסק ואינו היסח הדעת, א"כ לכאורה יש מקום לומר, דרשאי להפסיק לכתחילה אף למ"ד דאיסור אכילה קודם בהמה הוא רק איסור דרבנן, דסו"ס הדיבור אינו הפסק כלל.

אולם באמת נראה שזה אינו. דכבר כתבנו שרק בדיבור שהוא ממש מעניין הברכה הוא לא חשיב הפסק כלל, וכגון שרואה שהשופר פסול או שהסכין פגומה, אז רשאי לכתחילה להפסיק בדיבור לצורך. אך גביל לתורי הרי רב ור' יוחנן סברו דהוי הפסק אף בעבר ודיבר. ואף דאנן קי"ל כרב ששת דלא חשיב

ג. ואין לדחות הראיה, בטענה שאולי הסמ"ג והתרומה ס"ל דמעשה לא חשיב הפסק (עי"ש בחזו"ע שיש פוסקים הסוברים כן). דמלבד דבטור (ריש סי' נ"ג) מוכח דאף מעשה לכתחילה חשיב הפסק, ועיי"ש בב"י, ובמש"כ בשם רב עמרם גאון ("שהרי אסור להפסיק בנתים". ובמשנ"ב שם סק"א כתב לבאר "כדי שיסמוך לו הקדיש מיד ולא יצטרך להפסיק ביניהן בהעמידה לפני התיבה" עכ"ל), מלבד זאת, מעצם דברי הסמ"ג והתרומה כאן מוכח דס"ל דאף מעשה חשיב הפסק, דבסיום דבריהם כתבו "זה טוב יותר, מלהניח לגמרי שלא להניחם כלל". ואם איתא דמעשה לא חשיב הפסק כלל, פשיטא, למה להו למימר דהכי עדיף משלא יניח הב' זוגות תפילין כלל. אלא ע"כ דס"ל דבד"כ מעשה חשיב הפסק, אלא הכא כיון דהמעשה הוא כדי לצאת י"ח המצווה, לא חשיב הפסק כלל, ולכן הכי עדיף טפי. ודו"ק.

הפסק, מ"מ לכתחילה לא יפסיק כלל וכדכתב הכלבו, ואין חולק עליו.

ולכן בנידון "תנו אוכל לבהמה" שדן בו הביאור הלכה, נראה שאין נ"מ לדינא בין התירוצים, ולכו"ע תלוי רק אם הוא איסור תורה (יפסיק) או דרבנן (לא יפסיק), וכביאור הלכה. אכן עדיין יש נ"מ כנ"ל, באופן שבין ברכה למעשה רואה שהסכין פגומה וכדו', דלתירוץ הראשון הדיבור הפסק, ואעכ"פ מותר להפסיק ולדבר מכיון דשעת הדחק כדיעבד. אכן לתירוץ השני, עצם הדיבור מעניין הברכה לא חשיב הפסק כלל. אמנם נראה דלשתי התירוצים, לכתחילה ודאי שיש להכין הסכין והשופר, ולעשות הכל כדי שמיד אחר הברכה יקיים מעשה המצווה. וא"כ נראה שאין נ"מ לדינא בין התירוצים.

ושוב אחר העיון נראה לי, שבאמת מש"כ הביאור הלכה דמדברי כל הפוסקים הנ"ל מוכח דלא כמג"א, לכאורה אינו מוכרח. דודאי אף המג"א מודה לכלבו דלכתחילה אין לדבר כלל. רק סובר המג"א, דאף אי נימא דאיסור אכילה לפני הבהמה הוא רק מדרבנן, א"כ שעת הדחק

כדיעבד, וכדי שלא יעבור על איסור דרבנן, מותר לדבר אף לכתחילה. ואף שלפי התירוץ הראשון שכתבנו יש לצדד בזה ולומר דלא יפסיק וכנ"ל (דהדיבור אינו צורך גמור, וגם אולי לא גזרו אל איסור אכילה לפני הבהמה בכה"ג), מ"מ לפי מש"כ בתירוץ השני, נראה שמותר לכתחילה לדבר. ואף שגביל לתורי אינו מעניין הברכה ממש, ולא דמי למצא שופרו פסול וסכיניו פגומה, מ"מ נראה דבודאי חשיב צורך גמור, ולהכי לא הוי הפסק. וכיון דדיעבד לא חשיב הפסק, א"כ בשכבר טעה ובירך ונזכר שלא נתן אוכל לבהמה, נראה שלכתחילה עדיף שידבר, ואף אי נימא דאיסור אכילה הוא רק מדרבנן (וע' פמ"ג ומחצה"ש בסי' רע"א, על מג"א ס"ק י"ב, והנראה לענ"ד כתבתי). כ"ש אחר דיש מ"ד דהוי דאורייתא.

ולכן לדינא נ"ל בס"ד, שלעניין מעשה בדינו של הביאור הלכה, מי שטעה ונזכר שלא נתן אוכל לבהמה אחר שבירך וקודם שטעם, עדיף שידבר ויאמר שיתנו אוכל לבהמה, וכדעת מהר"ם והמג"א.

